

SZÖLLŐSY TIBOR

KETTÓS ÜNNEP

Évente kétszer látták együtt őket: az anyját és fiát. Január utolsó és május első szombatján – pedig nem volt semmiféle egyházi ünnep – a lehető legszebben felöltözve ott voltak a templomban. Már amikor a templom felé haladtak, a szembejövők vagy a házak előtt ácsorgó emberek megfordultak utánuk, mert az utóbbi időben nem lehetett látni a fiút; ahogy leszerelt a katonaságtól, valamelyik városi gyárban dolgozott, ott is ragadt, csak erre a két napra jött haza, de erre mindig: akár esett, akár fújt. Pedig jól esett volna többször is látni – ezt a falui lányok mondogatták kuncogva egymásnak –, mert olyan deli, szép legény volt, hogy nem találni párját.

Az anyja meg pont az ellentéte volt a fiának: egyenesen rút volt szegény feje.

Mondogatták is egymás közt, hogy lám csak: „ott megy a tűz meg a víz”. A templomban a hátsó padban ültek: ketten együtt, pedig ez nem volt szokás, a férfiak a maguk soraiban, az asszonynépség a sajátjaiban foglalt helyet. Félre is húzódtak tőlük, mindig akadt üres hely mellettük.

Mikor a templomban voltak, még a tiszteltes ígéire se figyeltek az emberek, inkább rajtuk legeltették a szemüket, az idősebbek számtalanszor elmondták egymásnak, amit úgyis tudtak vagy sejtettek, a fiatalabbaknak meg mint újdonságot meséltek. Az istentisztelet végeztével ők mentek ki először, a többiek megvárták, hogy elhaladjanak, csak azután mentek ki a templomkertbe, hogy utánuk bámulva susmogjanak.

Az anyja szülei amolyan közép-gazdagok voltak; mire Annus felcseperedett, a hozomány is együtt volt, bármelyik legény jól járt volna vele, annál is inkább, mert egy félholdnyi gyümölcsös is volt a hozományban, de mégsem tolongtak érte a házasulandók, hiszen szegény Annus valahol a sor végén állhatott, amikor a teremő a szépséget osztogatta.

Úgy is maradt, pártában: egyre ritkábban járt bálókba, barátnői is elmaradtak, ha meg lagziba hívták a családot, az anyja, apja mentek, ő nem.

Vénlány lett belőle.

Úgy húsz-huszonöt évvel ezelőtt, egy májusi napon, valamiért a városba kellett mennie, kiállt a falu szélére, akkoriban még nem jártak buszok,

ott állígtatták az utazni akarók az olykor-olykor elhaladó teherkocsikat. Végül jött is egy fával megpakolt autó, megállt, a sofőr felvette.

Eltelt vagy három nap, amikor a faluban azt kezdték suttogni, hogy Annus a kórházban van, mert annak a bizonyos kocsinak a vezetője megállította a masináját az erdő szélén, kicsalta vagy kivitte Annust a közeli fák közé és ott megerőszkolta. A megesett lány apja szólt a falu bírójának, az meg a városi rendőrségre irányította, ahol az feljelentést tett.

Egy idő után elfogták a sofőrt, aki – azt mondják – váltig tagadta, hogy bármit is csinált volna, de Annus – amikor szembesítették a rendőrségen – felismerte a férfit. Le is tartóztatták a gyanúsítottat, ítélni akarták, mert hogy a liliomtiprás főbenjáró bűn; kinézett neki jó pár év.

Többször is idézték Annust a tárgyalásra, de nem ment; hol nem volt mivel, hol későn szóltak, de lehet, hogy szégyellte is magát.

Aztán mégiscsak felment a városba. Az ügyvéd, mert azt is kirendeltek mellé, elvitte a kórházba, hogy vizsgálják meg még egyszer. Megvizsgálták, az orvos megállapította, hogy áldott állapotban van. Mondták neki, hogy elveszik a gyereket, de ő hallani se akart róla. Kapott egy hivatalos írást is, hogy akkor eshetett teherbe, amikor az az eset történt.

A tárgyalás nagyon rövid volt, mert Annus kijelentette, hogy nem ismeri a gyanúsítottat, nem is látta soha. Mondták neki, hogy nem lehet az, hiszen azelőtt már felismerte, meg hogy hamis tanúzásért őt ültetik le, de ő csak állította, hogy az másvalaki volt, ezzel az emberrel nem találkozott világéletében, és nem is akar ő senkitől semmit, eresszék el azt az embert meg őt is.

Annus kapott feltételesen egy évet. Hazaengedték.

Mire gömbölyödni kezdett a hasa, lassan beállt az ősz, majd a tél is, úgyhogy nem járkált kinn a faluban, meg aztán nem is nagyon törődtek vele.

A következő év januárjának utolsó szombatján adott életet egy fiúgyereknek. Fel is nevelte becsületben.

Ahogy cseperedett a fiú, úgy kezdett az anyjával a templomba járni, de csak kétszer évente, azokon a bizonyos napokon. Azt is kiszámolták a falubeliek, hogy január végén van a fiú születésnapja, de sehogyse értették a májusi napot.

A fiatalabbja rájött, mondogatták is egymásnak:

– Na, hát csak le kell számítani kilenc hónapot, akkor állt meg a kocsi az erdő mellett. Annus csak tudja, hogy mit ünnepel.

Voltak, akik nem mosolyogtak, mikor ezt hallották.

A HAZUG

A falu birkanyáját rábízták Jánosra, hadd őrizze. Na nem azért, mintha ő lett volna a legmegbízhatóbb vagy a legéberebb, hanem belőle volt a legkisebb haszon: nem szeretett vetni, kapálni, aratni, vagyis dolgozni, megtették hát juhásznak. Tavasz kezdetén kihajtotta a gazdák bégető négy lábúit a közeli hegyekbe, ott legelésztek, ténferegtek egymás körül a birkák meg János. Unták is magukat, de lévén a birkáknak emberi türelmük: nem panaszkodtak.

De nem úgy János! Elhatározta, hogy kitalál valamit, valami újat. Gondolkodott tavasztól őszig, és végül csak kifundált valamit. Elkezdett torkaszakadtából kiabálni:

„Segítség! Segítség! Farkasok! Megeszik a birkákat!” Meghallották az emberek a segélykiáltást, felkapták az épp kezük alá kerülő kapát, lapátot, botot és rohantak úzni-ölni a farkasokat, védeni a nyáját. Ám amint odaértek, ahol a nyáj legelt, nem láttak farkast, és nem hiányzott egy fia birka sem. János meg botjára támaszkodva somolygott. Dühöseket lettek az emberek, mert János lóvá tette őket, indultak is haza ógva-mógva.

Hanem néhány nap elteltével megint csak kiabálásra lettek figyelmesek. János ordított, hogy támadnak az ordások, felfalják a birkákat. Rohantak ismét a gazdák, de nem láttak farkast. János meg jót nevetett rajtuk.

Mikor aztán harmadszor is segítségért kiáltott János, nem mentek lépre az emberek. „Rajtunk aztán most már nem fogsz ki, te hazug” – mondogatták maguknak és egymásnak. Nem is mentek még János irányába sem.

Valaki meg mert volna esküdni rá, hogy hallotta János kacagását. Tudta a főbirkász, hogy harmadszorra, meg aztán sem, nem fog jönni egy birka-gazda sem, ezért eladta a birkanyáját a hegyen túlról jött kupeceknek, megtölte tarisznyáját pénzzel, jót derült az átejtett gazdákon, mert még papírt is kapott a vásárlóktól amelyben tanúskodtak: látták, amint a farkasok felfalták a nyáját, hiába kiabált segítségért János.

A BOCSKOR

Kárpátalján /a Szovjetunió bekebelezett területe/, mint a csatlós országok mindegyikében, fekete-listára kerültek azok a személyek, akik az átkosban

levelet kaptak Nyugatról, ott élő rokonaiktól, öngyilkossági kísérlet volt, amennyiben válaszoltak is. Azon túl, hogy ezeket a leveleket átpasszírozták a cenzúra rostáin, az árgus szemekkel figyelő KGB zsoldosai beidéztek a címzettet egy kis „beszélgetésre”, melynek során ellátták „tanácsokkal” a választ illetően.

Történt: koros szomszédom levelet kapott Kanadában élő, a '30-as években kivándorolt testvérétől, akit annyira hatalmába kerített a honvágy, hogy minden áron haza akart települni. Afelől érdeklődött: mit hozzon magával, mire van szüksége testvérenek, családjának. Természetes: testvére nem írhatta meg, hogy légy észnél – bármennyire szeretnénk mellettünk tudni – ne gyere, mert sosem jutott volna Kanadába a válasz-levél, ő meg családjá hamarosan mehetett volna keletebbre.

Hosszan tartó töprengéssel kiagyalta a megoldást, a következőket írta:

– Ne hozz bármit, itt minden kapható. De ha szeretnél ajándékot hozni, úgy tedd a következőt: add el autódat, de előtte szereld le a gumiköpenyeket, azokat hozd, mert kitűnő bocskorokat lehet varni azokból. Tapasztalni fogod, mennyire irigyelnek majd minket, mikor az egész család egyforma, új bocskorban fog járni, pláne tavasszal és ősszel a nagy dagványban. Jó lenne, ha hoznál fűzőket is. Nyári lábbelire nincs szükségünk, mert akkor meleg, sőt időnként forró lábaink alatt a talaj, ezért meztláb járunk.

Lapidáris volt a válasz:

– Meggondoltam: maradok.

